

використання технології, побудованої на принципі рольової перспективи, що передбачає особистісно-діяльнісний підхід до організації освітнього процесу; створення освітнього середовища, яке забезпечує кожному студенту вільний вибір навчальних ролей, психологічний комфорт і ситуацію успіху.

#### Література

1. Арчажникова Л.Г. Профессия – учитель музыки: Кн. для учителя / Л.Г.Арчажникова – М.: Просвещение, 1984. – 111 с.
2. Білоус О.С. Формування творчої активності студентів у процесі навчання предметам музичного циклу // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред. кол. Мороз О.Г., Гузій Н.В. – Вип. 2 (12). – Київ: НПУ, 2004. – С. 59-62.
3. Белая Н.Л. Формирование творческой активности студентов музыкально-педагогических факультетов в процессе индивидуального обучения: Дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01./ КГПИ им. А.М.Горького – Киев, 1985.– 212с.
4. Киричук О.В. Концепція школи розвитку // Методика формування пізнавальної активності студентів/ О.В.Киричук. – Чернівці: ЧДПІ, 1997. – С. 64-78.
5. Лазарев М.О. Основи педагогічної творчості: Навчальний посібник для пед. ін-тів / Сумський держ. пед. ін-т ім. А.С.Макаренка. – Суми: ВВП «Мрія-1»- ЛТД, 1995. – 212 с.
6. Москалюк В.М. Формування творчої активності студентів у навчально-виховному процесі коледжу культури та мистецтв: Дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Луганс. держ. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 1999. – 216 с.
7. Подмазин С.И. Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование. – Запорожье: Просвіта, 2000. – 250 с.
8. Палеха Н.В. Формирование творческой активности будущих учителей музыки в процессе педагогической практики: Дисс... канд. пед. наук.: 13.00.01 – Харьков, 1992. – 293 с.

УДК 378.016:78.071.2]:37.091.39

Лян Хайє

### ОПТИМІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ІННОВАЦІЙНОМУ МИСТЕЦЬКО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

*У статті розглядається проблема застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музики. Висвітлюються шляхи реалізації особистісно-орієнтованого підходу у навчальному процесі. Розкривається зміст проектної діяльності, спрямованої на активізацію самостійної роботи студентів; конструювання проектів самореалізації; підтримку процесів самопізнання; варіативного пошуку шляхів вдосконалення та презентації творчого проекту; формування творчої індивідуальності майбутніх учителів музики.*

**Ключові слова:** проектні технології, проектна діяльність, мистецькі проекти, інтелектуально-творча активність, особистісно-орієнтований підхід, самостійність, саморозвиток, майбутній учитель музики.

*Лян Хайє. Оптимизация подготовки будущих учителей музыки в инновационном художественно-образовательном пространстве. В статье рассматривается проблема применения проектных технологий в профессиональной подготовке будущих учителей музыки. Освещаются пути реализации личностно-ориентированного подхода в учебном процессе. Раскрывается содержание проектной деятельности, направленной на активизацию самостоятельной работы студентов; конструирование проектов самореализации; поддержку процессов самопознания; вариативного поиска путей совершенствования и презентации творческого проекта; формирование творческой индивидуальности будущих учителей музыки.*

*Ключевые слова: проектные технологии, проектная деятельность, творческие проекты, интеллектуально-творческая активность, личностно-ориентированный подход, самостоятельность, саморазвитие, будущий учитель музыки.*

*Liang Hays. Optimization of preparation future music teachers in innovative artistic and educational space. In the article considered the problem of design technology in the professional training of future teachers of music. Highlights ways to implement person-centered approach to the learning process. The content of the project activities aimed at enhancing students' independent work; self-design projects; self-support processes; variable finding ways to improve the presentation and creative project; formation of creative individuality of future music teachers.*

*Keywords: design technology, design activities, art projects, intellectual and creative activity, personality-oriented approach, independence, self-development, future music teacher.*

Потужні зміни в освітній системі України корегують шляхи розвитку національної освітньої системи. Нова освітня парадигма стверджує пріоритет особистісної орієнтації педагогічного процесу, в ході якого здійснюється пошук і розвиток задатків, здібностей, закладених природою в кожному індивідуумі, побудови особистісно-орієнтованої педагогічної системи. Сучасний освітянський простір, зокрема мистецька галузь, характеризується кардинальним відходом від традиційних авторитарних технологій навчання, зміною ролі та функцій педагога і студента, висуванням комплексу нових вимог до суб'єктів освітнього процесу.

Окреслені перспективи актуалізують діяльнісний вектор мистецької освіти щодо розкриття творчих резервів майбутніх учителів музики, сприяння процесам саморозвитку, конструювання особистісних моделей творчої самореалізації, активізації творчого мислення студента для набуття досвіду продуктивної діяльності, спрямованої на досягнення оригінальних мистецьких результатів. Відтак, нові обрії розвитку мистецької освіти пов'язані з інноваційними технологіями, застосування яких сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців мистецької галузі.

Проектні освітні технології завдяки високому розвивальному потенціалу дають змогу трансформувати навчальний мистецький процес в особистісно-діяльнісний вектор самовдосконалення учасників навчального процесу. Питання самопроекування, як ефективного засобу саморозвитку особистості, досліджуються у наукових працях сучасних психологів (О. Асмолов, В. Клейман, А. Леонтьєв та ін.) і педагогів (В. Андрущенко, І. Бех, С. Єлканов, І. Зязюн, А. Кирсанова, О. Остапчук та ін.), концептуальні положення щодо впровадження проектних технологій у навчальну діяльність обґрунтували В. Безпалько, Дж.Дьюї, О. Заїр-Бек, В. Кіпатрик, І. Колеснікова, В. Сластьонін та ін.; філософський аспект самостійності як особистісно-центрованого процесу розкрито у роботах М. Бердяєва, І. Беха, Б. Вульфа, Б. Гершунського; феномен самості ґрунтовно досліджували А. Маслоу, П.Могила, Г.Олпорт, Ф.Прокопович, К. Роджерс, Г.Сковорода В. Сухомлинський та ін.

Останнім часом значно підвищився інтерес до педагогічної інноватики у наукових та освітянських колах, підтвердженням чому є наукові праці С.Сисоєвої, О.Соколова, А.Хуторського та ін., теоретико-методологічні положення фахової підготовки та наукові дослідження, присвячені проблемі вдосконалення підготовки фахівців мистецької галузі (А.Болгарський, Н. Гузій, А. Зайцева, О. Єременко, А. Козир, Н. Мозгальова, В. Орлов, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Реброва, О.Рудницька, О. Ростовський, В.Шульгіна, О. Щолокова, Д. Юник та ін.),

Означені питання є актуальними і важливими в контексті підготовки фахівців у галузі музичного мистецтва (О. Андрейко, Л. Арчажникова, Н. Гузій, Н. Гуральник, А. Зайцева, А.Козир, О. Олексюк, О. Отич та ін.). Науковці визначають проектування як продуктивну технологію підвищення якості самоосвіти через формування здатності майбутнього фахівця до конструювання проектів саморозвитку, активізацію механізмів формування творчого мислення, збагачення емпатійно-чуттєвої сфери студента, інтелектуалізацію навчального мистецького процесу. Тому метою статті є висвітлення специфіки застосування проектних

технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музики як інноваційної форми організації мистецько-освітнього навчального простору на засадах особистісно-орієнтованого підходу.

У сучасній освіті змінюються роль, місце і функції суб'єктів навчального процесу, а також вимоги до їх особистісних і професійних якостей. Оскільки саме через діяльність педагога реалізується державна політика, спрямована на зміцнення інтелектуального і духовного потенціалу нації, збереження і примноження культурної спадщини країни. Пріоритетними завданнями в реформуванні педагогічної освіти повинні стати: усвідомлення майбутнім фахівцем тенденцій розвитку динамічного світу, розуміння необхідності сприймати зміни, змінюватися самому, навчатися впродовж життя; розвиток інформаційної культури студента, його творчих якостей. Особистісно-орієнтований підхід передбачає підтримку процесів самопізнання студентом, спрямування на творчий саморозвиток, формування творчої індивідуальності майбутніх фахівців мистецької галузі.

На думку І. Зязюна, фахова підготовка майбутніх учителів має базуватися на принципах гуманістичного особистісно-зорієнтованого підходу, який передбачає: абсолютне визнання гідності особистості студента, його права на вибір, власну думку, самостійну дію; суб'єкт-суб'єктну взаємодію між викладачем і студентом, спільну творчу діяльність; самовдосконалення студента в аспекті подолання протиріч, досягнення мети; формування творчого мислення студента-педагога, яке сприяє розвитку мотивації до професійної діяльності, вільного вибору форм, напрямків, методів діяльності студентами, яка формує мотиваційну сферу, вміння практично оцінювати можливості і прагнення до самостійного вирішення складних творчих завдань; бачення студентом перспективи власної підготовки, саморозвитку і творчої самореалізації формує цілеспрямованість.

У даному аспекті проектні технології, пропонують кардинально інші умови педагогічної взаємодії, зміну ролей, підходів та методів педагогічного впливу. При виконанні проекту викладачу відводиться роль координатора, експерта, додаткового джерела інформації. Без сумніву, розвиток самостійності, активності, креативності, гнучкості студентів під час застосування нових інноваційних методик на практиці виявляється неймовірно складним завданням. Оскільки великий обсяг навчально-мистецької інформації, відсутність навичок планування часу, самостійної роботи, самооцінки, самокорекції, варіативних мисленневих процесів у студентів викликають певні труднощі, які можуть привести до емоційної напруги, психологічних і психічних зривів.

У контексті нашого дослідження становлять інтерес ідеї сучасних вітчизняних дослідників, щодо визначення поняття «проектна діяльність», саме:

- спеціально організований процес оволодіння студентами, на змістовному і функціональному рівнях комплексом знань і умінь, які з часом узагальнюються в проектно-технологічну культуру, формує у них готовність до взаємодії з навколишнім світом (А. Коберник, А. Терещук);

- сукупність дій, що складаються в мотиваційному досягненні свідомо поставленої мети щодо дослідження та вирішення педагогічних ситуацій, спрямованих на розвиток суб'єктів освітнього процесу (С.Ізбаш);

- формування самостійної навчально-пізнавальної активності студентів, яка полягає в мотиваційному досягненні свідомо поставленої мети зі створення навчальних проектів, має певну структуру, комплексний характер, забезпечує єдність і наступність алгоритмів творчого процесу та виступає засобом розвитку особистості студента - суб'єкта навчання (Е.Заир-Бек, А. Марков);

- технологію, яка відображає реалізацію особистісно-орієнтованого підходу в освіті, сприяє розвитку у студентів пізнавальної самостійності, творчого мислення, наполегливості, формує вміння самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, визнає унікальність і самотність кожної особистості, забезпечує спрямованість на кінцевий результат, дозволяє будувати власну освітню траєкторію (С.Сисоєва, С. Ящук).

Досліджуючи основи проектування, А. Марков дійшов висновку, що проектування як система дії, сприяє отриманню продуктивного результату з найменшими витратами і

призводить до гарантованого досягнення педагогічних цілей. Як зауважує А. Марков, організація самостійної проектної роботи студентів дає можливість для самореалізації майбутніх учителів музики та забезпечується сукупністю форм і методів суб'єкт-суб'єктної, діалогічної, ціннісно-сислової взаємодії між викладачем та студентом в особистісно-значущих проектах, створенням умов успішної самореалізації студента за рахунок активізації мисленневих процесів, форм і способів взаємодії з навчальним середовищем [3, 107].

Реальне проектування завжди здійснюється в ситуації неповноти вихідних даних, вибору оптимальних засобів, прогнозних оцінок тощо. Завдання сучасного мистецького навчання полягає не тільки в повідомленні знань студентам, а й у перетворенні знань в інструмент творчого освоєння світу, джерело формування професійної майстерності майбутніх учителів музики. На думку Е. Заир-Бека, «творча особистість - це активно освоююча і цілеспрямовано перетворююча самого себе людина, що володіє унікальним, динамічним співвідношенням просторово-часових орієнтацій, потреби вольових переживань, змістовною цілеспрямованістю рівнів освоєння і форм реалізації діяльності, яка забезпечує свободу самовизначення у дії та міру відповідальності за їх наслідки» [1, 29].

Ознаки, що містяться в даному визначенні, якнайкраще передають сутність реального процесу спільного проектування навчально-мистецьких дій викладачем і студентом, а саме: викладач виступає організатором і координатором пізнавальної діяльності в інтерактивній взаємодії; студент активно включається в інтелектуальний пошук шляхів реалізації проекту за допомогою викладача вчиться здобувати знання автономно, набувати відповідальність за власні дії, усвідомлюючи їх значимість для свого фахового становлення, творчого розвитку і досягнення поставлених цілей. Даний процес сприяє формуванню наступних компетенцій: комунікативних, мистецьких, навчальних, управлінських тощо.

Неодмінною умовою проектної діяльності є наявність заздалегідь вироблених уявлень про кінцевий продукт мистецьких зусиль, етапів проектування (вироблення концепції, визначення цілей і завдань проекту, доступних і оптимальних ресурсів діяльності, створення плану, програм та організація діяльності в рамках проекту) та реалізації проекту, включаючи його осмислення і рефлексію результатів діяльності.

Провідними науковцями (В. Андрущенко, І. Бех, І. Зязюн, С. Сисоєва, О. Реброва та ін.) зазначається, що впровадження інновацій у навчальний процес є ефективною методикою формування загально-мистецьких та фахових компетенцій. У даному руслі проектна діяльність студентів сприяє реалізації особистісно-орієнтованого підходу і дозволяє активізувати механізми саморозвитку, самоактуалізації, самореалізації. У процес виконання проекту включаються інтелектуальні, рефлексивні, емпатійні механізми, активізується емоційно-чуттєва сфера, вибудовуються власні стратегії реалізації творчого проекту. Під час розробки і втілення студентами мистецьких проектів, досліджується проблема стає особистісно значущою, розвивається уява майбутніх учителів музики, підвищується активність, відповідальність за діяльнісний результат. Зростає роль самостійної роботи, яка спрямована на виконання запланованих завдань точно в строк на окресленому якісному рівні, що є необхідною умовою формування навичок самодисципліни і самоконтролю.

Створення студентами конкретного мистецького продукту, можливість поєднувати групові, колективні та індивідуальні види роботи – основна мета проектної діяльності. Тому розвиток цілеспрямованості, допитливості, працьовитості, наполегливості, толерантності, вміння працювати в групі і знаходити компроміс є невід'ємною особливістю застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музики.

Під час роботи над міні-проектами змінюються ролі викладача і студента: з безініціативних, інертних, пасивних виконавців майбутні учителі музики перетворюються на активних учасників, які самостійно позначають проблему, проводять відбір необхідного матеріалу, вивчають і аналізують його. Для досягнення сприятливої творчої атмосфери студентам доводиться вчитися згладжувати індивідуальні особливості свого темпераменту і вдачі, які можуть стати бар'єром для отримання позитивних результатів, перешкодити успішній самостійній або груповій роботі і позначитися на досягненні спроектованої мети.

Проектна діяльність сприяє розвитку, активізації та формуванню креативного, творчого мислення учасників розробки мистецького проекту, мета якого полягає не у відтворенні здобутої інформації, а у пошуку способів її застосування на практиці. У процесі роботи над проектами у студентів розвивається конструктивне критичне мислення, яке дозволяє сформуванню власний аналітичний погляд на досліджуваний матеріал. Педагогічний вплив у даному процесі виявляється у різновиді інноваційних форм педагогічної підтримки (активізація, допомога, порада, консультація, співтворчість, фасилітація), що забезпечує успішність засвоєння знань і умінь у процесі роботи над проектом, а також дозволяє актуалізувати і розвивати ціннісно-смыслову сферу особистості студента, допомогти у самовизначенні, знаходженні особистісного сенсу у проектуванні власних мистецьких пошуків самовдосконалення, підвищити рівень загальної і мистецької культури.

Успішність виконання проекту і досягнення окресленої мети залежать від інтенсивності занурення студентів у процес планування, пошуку та обробки необхідної інформації для розробки, вдосконалення та презентації творчого проекту. Застосування різновидів форм проектної діяльності (індивідуальна і групова) допомагають викладачу перетворювати роботу студентів над творчим проектом в захоплюючу діяльність по створенню інтерактивного продукту.

Варто зазначити, що застосування проектних технологій у підготовці майбутніх учителів музики дозволяє активізувати мотиваційну зацікавленість студентів розробкою проекту, створити атмосферу колективної творчості, коли навіть безініціативні студенти відчують себе повноправними учасниками творчої проектної групи, піднімають власну самооцінку. У процесі реалізації проекту та створення конкретного мистецького продукту, завдяки мобілізації інтелектуально-творчих резервів, майбутні вчителі музики зазвичай демонструють високий рівень самостійності і автономності.

Таким чином, застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музики розглядається як один з високоефективних способів формування у студентів таких якостей як креативність, гнучкість, інтелектуальна мобільність, готовність до пошуку нового, здатність до конструювання інтерпретаційних проектів творів музичного мистецтва. Викладене дає підстави стверджувати, що з педагогічної точки зору проектну діяльність майбутнього вчителя музики можна розглядати як дієвий засіб підвищення якості знань, динамічне поєднання волі, емоцій і інтелекту; процес пізнання глибинного змісту творів музичного мистецтва та їх причинно-наслідкові зв'язки; самостійний пошук інформації. Проектна діяльність передбачає не тільки всебічне дослідження проблеми і розробку конкретного мистецького продукту, але й отримання практичного мистецького результату. Відтак, застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музики сприяє процесам саморозвитку, створює умови для самореалізації, забезпечує використання набутих знань на практиці і передбачає публічну презентацію досягнутих мистецьких результатів, які уособлюють власні ціннісні характеристики кожного студента.

Специфіка застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музики спирається на постулати особистісно-орієнтованого підходу та концепції самодіяльності в аспекті прагнення до набуття студентом професійної майстерності, сприятливо впливає на результативність, активність, успішність майбутніх учителів музики у мистецькому навчанні.

### Література

1. Заир-Бек Е.С. Основы педагогического проектирования / Е.С. Заир-Бек. – СПб.: Просвещение, 1995. – 218 с.
2. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование : учеб. пособ. для высш. учеб. завед. / И. А. Колесникова, М. П. Горчакова. – Сибирская: под ред. И. А. Колесниковой. – М.: Изд. центр "Академия", 2005. – 288 с.
3. Марков А. П. Основы социокультурного проектирования : учебное пособие / А. П. Марков, Г. М. Бирженюк. – СПб.: ИГУП, 1998. – 361 с.
4. Радионов В. Е. Нетрадиционное педагогическое проектирование : учеб. пособ. / В. Е. Радионов. – СПб.: Изд-во СПбГТУ, 1996. – 140 с.

5. Сисоева С.О. Педагогичні технології у неперервній професійній освіті: монографія / Світлана Олександрівна Сисоева. – К.: Віпол, 2001. – 502 с.

6. Татаринцева Н. Е. Профессионально-ориентированные проекты как условие развития проектной культуры будущих педагогов / Н. Е. Татаринцева, Е. Е. Реброва // Известия Южного федерального университета. Педагогические науки. – 2013. – № 5. – С. 99-107.

УДК 370.011.3 - 051:78

**Степанов В. А.**

## **ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ МУЗИКИ**

*У статті розглянуто деякі аспекти готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до естетичного виховання підлітків сучасною музикою в межах вирішення проблеми їх фахової підготовки. Окреслено коло їх фахових компетентностей, зумовлених сучасними вимогами до них як фахівців та специфікою викладання предмета. Розглянуто вимоги до рівня музичної підготовки учнів на уроці музичного мистецтва, проаналізовано методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу в основній школі та зміст існуючих навчальних програм. Актуалізовано проблему репертуару для формування художнього смаку підлітків у процесі виховання в них ціннісно-світоглядних орієнтацій, необхідність впровадження у навчальний процес сучасних інноваційних освітніх технологій.*

**Ключові слова:** фахова підготовка студентів-музикантів, художній смак, готовність до естетичного виховання, сучасна музика, освітні технології.

*Степанов В. А. Некоторые аспекты готовности будущих учителей музыкального искусства к эстетическому воспитанию подростков средствами современной музыки. В статье рассмотрены некоторые аспекты готовности будущих учителей музыкального искусства к эстетическому воспитанию подростков современной музыкой в рамках решения проблемы их профессиональной подготовки, очерчен круг их профессиональных компетентностей, обусловленных современными требованиями к ним как профессионалам и спецификой преподавания предмета. Рассмотрены требования к уровню музыкальной подготовки учеников на уроке музыкального искусства, проанализировано методические рекомендации относительно преподавания предметов художественно-эстетического цикла в основной школе и содержание существующих учебных программ. Актуализировано проблему репертуара для формирования художественного вкуса подростков в процессе воспитания у них ценностно-мировоззренческих ориентаций, необходимость внедрения в учебный процесс современных инновационных образовательных технологий.*

**Ключевые слова:** профессиональная подготовка студентов-музыкантов, художественный вкус, готовность к эстетическому воспитанию, современная музыка, образовательные технологии.

*Stepanov V. A. Some aspects of readiness of future music teachers to esthetic education of pupils by means of contemporary music. The article deals with some aspects of the readiness of the future teachers of music art to the aesthetic education of teenagers by means of modern music as part of their solution of the problem of their professional training. The scope of their professional competence is set due to the modern requirements to them as professionals and specifics of teaching the subject. The requirements to the level of musical training of pupils on the music lessons are considered, the methodological recommendations for teaching subjects of artistic and aesthetic cycle in basic schools and the content of existing curriculum are analyzed The problem of the repertoire for the formation of artistic taste of teenagers in the process of educating their values*